

ԱԽԱԼՔԱԼԱԿԻ ԳԱԽԱՌԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԵՒ ՕԳՆՈՒ- ԹԻՒՆԸ ԱՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐԻՆ

Ախալքալակի գաւառի գիւղերին շեկք. 19-ի մեծ երկրաշար-
ժով հասցրած աղէտը աւելի էլ ծանրացաւ յաճախ կրկնող երկրա-
շարժներով, որոնցից ամենազգալին եղան յունւարի 2-ին և ապա
նաև յունւարի 22-ին: Յունւարի 12-ին 26 և 29-ին Թիֆլիսում,
նահանգապետի նախագահուլթեամբ կազմեա՞ծ գլխաւոր կոմիտէի մէջ
կարգացած զեկուցումներից յայտնեց հետևեալը.

Վնասւած գիւղերի թիւը 21

որից 19-ը Ախալքալակի, 2-ը Գորւայ գա-
ւառում:

Սպանւածների թիւը 241

Վիրաւորների թիւը 55

Հիւանդացածների թիւը 195

Կոտորւած եղջիւրաւոր անասունների թիւը 2.570

(որից խոշոր տաւար 921, այժ ու ոչխար 1.649)

Կործանւած գիւղերում ողջ մնացածների և կա-
րօքեալների թիւն է շուրջ 4.500

Դրամական նւէրներ ց26 Յունւարի ժողով-
ւած էր մօտ 140.000 ռ.

Այդ գումարից 5.000 ռ. յարկացրած է վարձաւորութեան՝
սպանւած անասունները փախաւորներից հանելու և թաղելու—օդի
վարակման չէմն առնելու համար: Պատասպարւածներին տրոււմ է
ամեն հոգուն 3 ռուբլի ամսական: Վիրաւորեալներին և հիւանդ-
ներին հասցնւում է բժշկական օլնութիւն:

Վնասւած գիւղերից բոլորովին կործանւած են՝

Մերենիա (130 րուն), Մեծ Սամար (47 ր.), Փոքր-Սամար (50 ր.), Իստրիլա (70 ր.) և Բեժանո (122 ր.). Իսկ ֆինացեալներում Բաղինո, Կաջո, Բուշաշէն, Օլովերո, Մաջաշիւ, Ալագովա, Ղալբիլիսա, Տըրկնա, Մոլիպորա և այլն, շատ րոններ ձաքել և մասամբ միայն փլեւել են. այս վերջիններում մի քանի մարդկանց միայն զոհ է եղել, մի քանի տասնեակ էլ անասուն է կոտորւել:

Երկրաշարժի տեղերը կառավարութիւնը շրկեց երկրաբան Վէրէրին, տեղի երկրաբանական յարկութիւնները ուսումնասիրելու համար. այդ կապւած էր այն գործնական նպատակի հետ, թէ կարելի է արդեօք աղէտի տեղերում վերաբնակել, թէ անհրաժեշտ է արկածեալներին այլ տեղ բնակեցնել: Ձիւների պատճառով հետազոտութիւնը կարելի չէ եղել կատարել, նաև Տաբացխուր լճի շուրջը, բայց կարծիք է յայտնւել որ րոների աւելի լաւ շինածքով վերաբնակութիւնը կարելի է. մանաւանդ կրտուրների ձեւը, որով նոքա $1\frac{1}{2}$ արշին հաստութիւն ունին, պէտք է փոխարինել թեթեւ կրտուրներով:

Ախալքալակի դուռտի աղէտը ամբողջ Կովկասի բացառիկ ցաւակցութիւնը շարժեց և արթնացրեց ժողովրդի մէջ օգնութեան զալու զգացմունքը: Արկածեալները գրեթէ բացառապէս հայեր լինելով՝ նաև նւիրաբերութիւնների մէջ Կովկասի հայութիւնը մի առանձին զգայնութիւն ցոյց տուց, ու ժողովրդի կողմից նւիրաբերութիւնները անհամեմատ մասով հայերի կողմից եղան: Նւէրների համար մասնակցութիւնը հաշարնակ տեղերում գրեթէ ընդհանուր էր. անհատներ և տնտեսական մարմին կազմող կազմակերպութիւններ—իրար անցան օգնութեան ձեռք մեկնելու: Եւ, շնայած առ երեւոյթ ամենուրեք ցոյց տուած զգայնութեան, եզրակացութիւնը բաւականին անմիջեմարական է գոնէ հարուստ շահակարգի վերաբերմամբ: Արկածեալներին օգնելու համար, զխաւոր կոմիտէի հաշուով՝ պահանջուում է 3—400,000 ռուբլի. մինչեւ մինչև ներկայ չունարի վերջը ժողովւած է ընդամենը մօտ 140,000 ռուբլի, որի մէջ է Թագաւոր-Կայսեր 50 հազար ռուբլի նւերը, այլ և Կայսերական Բարձրութիւնների 1,500, Կաթողիկոսի 1000 ու Կաթողիկոսի հրամանով տրւած մի քանի հազար ռուբլի եկեղեցական գումարները, որպէս և երկրիս Կառավարչապետի 3,000 նւերները:

աջնուէս որ ժողովրդական նւերները կազմում են ինչոր 75.000 ա. միայն, պահանջածի հազիւ $1\frac{1}{5}$ — $1\frac{1}{4}$ մասը: Այս հաշւի մէջ չէ Բաքուցիներին առանձին ժողովարարութիւնը, որի մասին սպույզ ոչ մի տեղեկութիւն չապարարւած չէ. աջնուէի ժողովարարութեան նախաձեռնողները, ըստ երևութին, աւելի յաջող գործ կատարած կը լինէին, եթէ Էն սկզբից կաշկանդած չըլլինէին իրենց ձեռնարկութիւնը որքանոց հիմնելու կանխադաշտփարով. և աւելի ևս յաջող ելք կ'ունենար գործը, եթէ ժողովարարութեան համար նախաձեռնողներ բնաւ չըլլինէին և ամեն ոք հեփէր ընդհանուր հոսանքին: Գալ անգամ, երբ բոլոր ժողովարարութիւնները աւելի յապոնւած կը լինեն նւիրարունների անուններով, մենք կը ներկայացնենք բոլոր կարևորագոյն նւերների ցանկը:

Ա.